

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

“AİT OLAMAMAK”

Sözcük Sayısı: 3110

Kategori: 1. Kategori

Araştırma Sorusu: Şermin Yaşar’ın “*Söyleme Bilmesinler*” adlı yapıtında aidiyetsizlik kavramı neden-sonuç bağlamında aile bireyleri üzerinden nasıl işlenmiştir?

Mayıs 2026

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	
2. AİDİYETSİZLİK İZLEĞİNDE NEDEN-SONUÇ BAĞI	
2.1 İletişimsizlik	
2.2 Sevgisizlik	
2.3 Aile Baskısı	
2.4 Varoluş Gösterememe	
3. SONUÇ	
4. KAYNAKÇA	

Araştırma Sorusu: Şermin Yaşar'ın “*Söyleme Bilmesinler*” adlı yapıtında aidiyetsizlik kavramı neden-sonuç bağlamında aile bireyleri üzerinden nasıl işlenmiştir?

1. GİRİŞ

Aidiyetsizlik, bireyin içinde bulunduğu mekana ya da topluma karşı bir aitlik duygusu hissedememe durumudur. Ait olamayan birey, dış dünyada yalnızlık, dışlanma ve iletişim sıkıntıları gibi durumlar yaşayabilirken kendi iç dünyasında da bir varoluş gösterememe ve kendi benliğini oluşturmama gibi sıkıntılar yaşayabilir. Bu durumu günlük hayatta en açık şekilde anlatan bir model olan Abraham Maslow'un “İhtiyaçlar Hiyerarşisi”, bireyin onu mutlu edecek bir yaşam sürmesi için gerekli olan özellikleri beş aşamada açıklayan bir modeldir. Bu modelin önemli aşamalarından biri olan “Kendini Gerçekleştirme”, bireyin kendini tanıması, bir kimlik oluşturmaya ve aidiyet kavramını benimsemesinde önemli rol oynamaktadır. Maslow'a göre bu aşama insanı davranışlarında ve hayatında motive eden önemli bir unsurdur. Günlük hayatımızda da insanlar bir topluluğa, aileye ya da sosyal çevreye ait hissetme ihtiyacı duyarlar. Bu aidiyet duygusunu geliştiremedikleri zaman bireyler yalnızlık ve yabancılaşma gibi duygular yaşayabilir. Bu neden ile tıpkı Maslow'un “Kendini Gerçekleştirme” aşamasına verdiği önem gibi insanlar da kimlik oluşturmaya ve aidiyet hissini güçlendirmeye önem vermelidir.

Bu tezde Şermin Yaşar'ın aidiyetsizlik, kopuk aile bağları, sevgisizlik ve iletişimsizlik sorunlarını içeren *Söyleme Bilmesinler* adlı yapıtı incelenmiştir. Tezin araştırma konusu yapıtın odağına aldığı aile bireylerinin içinde bulunduğu aidiyetsizlik sorununun neden ve sonuçlarının incelenmesidir.

Bu tezin amacı ise yapılan geçmiş çalışmalara eklemeler yapılarak incelenmeyen aidiyetsizlik konusunu yapıt bağlamında incelemek olacaktır.

Yapıtta aile bireylerinin yaşamlarında birbirleri ile iletişim kuramamaları, aralarında bir sevgi bağı olmaması, bir varoluş gösterememeleri ve aile bağlarının kopuk olması onları karamsarlığa itmiştir. Ethem, Ekrem ve Emin olmak üzere üç kardeşin aile baskısından dolayı kendi hayatlarını yaşayamamaları, kendi seçimlerini yapamamaları, bu karakterlerin eşleri ile ve çocuklarıyla da aidiyetsizlik sorunu yaşamalarına sebep olmuştur.

İnsan, doğumundan itibaren kendini bir aile ve toplum içerisinde bulur. Bu iki yapının insanın hayatının ne yönde şekilleneceği üzerinde büyük etkisi vardır. Çoğunlukla, hayatta ne yapmak istediğine karar verecek yaşa gelmeden önce insanların ailedeki ve toplumdaki rolleri onlar için aileleri tarafından belirlenmiş olur. Bunun sonucunda hayata fırlatılan insan, kendi kararlarını veremediği ve kendisinin seçmediği bir hayatı yaşamaya mahkum bırakılır. İstemediği bir yaşam sürerken aynı zamanda aileden sevgi görmemek, onlar ile iletişim halinde olamamak ve bir varoluş gösterememek bireyi yalnız ve çaresiz hissettirebilir. Aidiyetsizlik tam bu noktada karşımıza çıkar. Kendini bir aileye ya da topluma ait hissetmemek, kendi kimliğini oluşturamamak bireyin hayatı boyunca yaşadıklarından kaynaklanan bir durumdur. Bireye yalnızca bu durumu anlamak ve kendi varoluşunu yaratmaya yönelmek kalır. Şermin Yaşar'ın *Söyleme Bilmesinler* adlı yapıtında başarısız aile bağları sonucunda bireylerin kendilerini istemedikleri hayatları yaşarken bulmaları görülmektedir. Kendi kurdukları ailelerinde hissettikleri yabancılığın aslında doğdukları ailelerinde yaşadıkları aidiyetsizliğin bir yansıması olduğu, bireylerin aileden gelen ve kurdukları yeni ailelere taşınan bu hissin her kuşakla daha da güçlendiğini anlatmaktadır.

Yapıtta olay örgüsü, aile bireylerinin birbirlerinden sakladığı sırlar etrafında şekillenmesiyle birlikte temel izlek aidiyetsizlik üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda çalışmada her bireyin duygusal ve davranışsal değişimi incelenmiş, onlarda aidiyetsizlik duygusuna sebep olan etmenler açıklanarak olayların bireyleri nasıl etkilediklerine dair sonuçlara varılmış ve incelemeler olay örgüsü üzerinden temellendirilmiştir.

Yapıt, aile bireylerinin yaşadığı aidiyetsizlik duygusu; “*Aidiyetsizlik İzleğinde Neden-Sonuç Bağı*” olacak şekilde bir bölümde incelenecektir.

2. “AİDİYETSİZLİK” İZLEĞİNDE NEDEN-SONUÇ BAĞI

2.1 İletişimsizlik

Yaşam boyunca bireylerin birbirleriyle ilişkiler kurabilmesi, birbirlerinin hislerini ve duygularını anlayabilmesi için gerekli olan temel etmen iletişimdir. İletişimsizlik ise bireyin çevresindekiler ile ilişkiler kurmasına engel olan ve zamanla yalnızlık duygusunu oluşturan bir etkidir. Bu bağlamda bireylerin birbirleriyle iletişim kuramamaları, onların sosyal ve aile içi yaşamlarını ve bu yaşam içerisindeki davranışlarını büyük ölçüde etkilemektedir.

Herkesin birbirinden sırlar sakladığı bir ailede Ethem, Ekrem ve Emin üç kardeşirler. Anneleri ölmüş, babaları ise epey yaşlanmış ve kendi ihtiyaçlarını karşılayamayacak hale gelmiştir. Her biri evli olmasına rağmen hiçbiri ne eşleriyle ne de aileleriyle bir iletişim içindedir. Kitabın başında anlatılan karakter olan Ethem, karısı Nurten ile annesinin zoruyla evlendikten sonra birliktelikleri süresinde iletişim içinde olmamaları görülmektedir: “*Bizim Nurten’le herhangi bir sohbetimiz olmadığının hemen hemen herkes farkında.*” (Yaşar, 9) ifadesinde Ethem’in karısı ile olan iletişimsizliği yapıtın ilk bölümünde vurgulanmaktadır. Birlikte yaşamalarına rağmen senelerdir bir karı koca bağı kuramamaları iletişimsizlikten kaynaklanmaktadır. Yani bir aile değil, aynı evde yaşayan iki yabancı gibilerdir. Bunun yanında Ethem, çocukları ile de iletişim kurmayı becerememiştir: “*Gitsem özler miyim çocukları? Sanmıyorum. Onlar beni özlemez ama; bunu biliyorum. Yokluğuma sevinirler bile. Garipsemiyorum. Çünkü ben de babamın yokluğuna sevinirim.*” (Yaşar, 13) ifadesinde Ethem’in çocuklarını sevmesine rağmen bir iletişimlerinin olmamasından kaynaklanan bir kopukluk görülmektedir. Zamanında babası ile kuramadığı iletişimi şimdi kendi çocukları ile de kuramamaktadır. Okuyucuya karşılaştırma tekniği ile verilen bu durum, geçmişle bugün

arasındaki bağı belirginleştirirken Ethem'in bugünkü iletişimsizliğinin nedeni -bir üst kuşağa-babasına bağlanmaktadır. Aynı zamanda bu ifadede kullanılan soru cümlesi Ethem'in aile ilişkilerini sorgulamadığını ve aile bağları, aidiyet konularında belirsizlik yaşadığını göstermektedir.

Ethem'in sadece karısı ve çocukları ile değil, anne, baba ve kardeşleri ile de iletişimsizlik sıkıntısı yaşadığı görülmektedir. Büyük bir aile olmalarına rağmen kimsenin birbirinden haberi olmaması, aile yemekleri dışında bir araya gelmemeleri ve konuşmamaları bu iletişimsizliği görünür kılmaktadır. *“Ailece birbirimizi senelerdir düzenli olarak görüyor ama tanıımıyorduk.”* (Yaşar, 10) ifadesindeki “tanımıyorduk” eylemi bir arada olunmasına rağmen yabancı hissetme durumunun altını çizmektedir. Yapıtın kurgusal sürecine hakim olan iletişimsizlik aile bireylerini birbirinden uzaklaştırmakta ve aidiyet hissini azaltmaktadır. Düzenli olarak görüşmenin aile olmak anlamına gelmediğini, asıl önemli olanın birbirini tanımak ve iletişim halinde olmak olduğu okuyucuya yansıtılmaktadır.

Aile bireyleri içinden kardeşleri ile de iletişim içinde değildir Ethem. Uzun süre sonra üç kardeş bir araya gelmelerinden sonra ancak iletişim haline geçmişlerdir. Fakat bunun sebebi Ekrem ve Emin'in Ethem'den yardım isteyecek olmasıdır. Dolayısıyla gerçek bir iletişimin varlığından bahsetmek mümkün değildir. *“Abimin aklına kardeş olduğumuz geldi. Vay anasını... Kimsesizden hallice bir hayat sürüyoruz hepimiz ayrı evlerde yıllardır. Şimdi diyor ki biz kardeşiz.”* (Yaşar, 67) ifadesinde kardeşlik kavramı sorgulanırken kullanılan “vay anasını” alaysı söylemi abi-kardeş ve aile aidiyetlerinin eleştirisini yansıtmaktadır. Kimsesizlik ve kardeşlik kavramlarının aidiyet ve iletişim bağlamında oluşturduğu tezat Ethem'in bu duruma yönelik sitemini yansıtmaktadır. Bu sitemin günlük konuşma dili ile okuyucuya aktarılması eserin samimi üslubunu ve inanırlığını belirgin kılmaktadır.

Aile bireylerinin birbiri ile iletişim içinde olmaması bu yapıtta bireylerin hem birbirlerinden uzaklaşmasına hem de kendilerini aileye ait hissetmemelerine sebep

olmaktadır. İletişimsizlik olan aile yapısında aidiyet duygusunun da olmasının mümkün olmadığı okuyucuya yansıtılmaktadır.

2.2 Sevgisizlik

Sevgi, insanları birbirine bağlayan, aralarında mutlu bir ortam sağlayan, iletişimi, saygıyı ve empatiyi güçlendiren bir duygudur. Aile ortamında ise sevgi en temel unsurlardan biridir, çünkü bireyin içinde bulunduğu ailenin özellikleri onun geleceğini şekillendirir.

Ethem ve Ekrem, hayatları boyunca ne annelerinden ne de babalarından sevgi görmüştür. [^]Kâzım Baba ve Mürüvvet Hanım, Emin'e kardeşlerinden çok sevgi ve ilgi göstermişlerdir ve bu durum da Ethem ve Ekrem'de kendilerini aileden uzak hissetmelerine sebep olmuştur: "*Emin uslu, Emin akıllı, Emin kız gibi çocuk, Emin şöyle, Emin böyle. Bununla büyüdüğümüz biz.*" (Yaşar, 15). Bu ifadede Emin'in isminin sürekli tekrar edilmesi, olumlama ifadeleri ile tanımlanması, Emin'in ailede diğer çocuklardan farklı konumlandırılmasını yansıtmaktadır. Kullanılan "uslu", "akıllı", "kız gibi" nitelermeleri ailede sevginin koşulsuz olmadığını, beklentilere uygun davrandığı için sevildiğini göstermektedir.

[^]Kâzım Baba ve Mürüvvet Hanım ailede sevgisizlik tohumunun ilk atıldığı figürlerdir. "*(...) Ethem'i sevmeye elim varmadı.*" (Yaşar, 157) ifadesinde baba figürünün Ethem'e karşı sevgisini gösterememesi vurgulanmaktadır. Bu sevgisizliğin temel sebebi ise Ethem'in [^]Kâzım Baba'nın başka bir kadından sahip olduğu bir çocuk olmasıdır. Eskiden baba figürünün Mürüvvet Hanım ile evliyken başka bir kadından çocuk yapması Ethem'e karşı ciddi sevgisizlik sorunları çıkarmaktadır. Ailede sevginin eşit dağıtılmaması da kardeşler arasındaki duygusal mesafeyi arttırarak aidiyetsizlik duygusunu güçlendirmektedir. Mürüvvet Hanım'ın Emin'e diğer çocuklarından daha fazla ilgi göstermesi Ekrem ve Ethem'in aileye ait hissetmelerini zorlaştırmaktadır: "*Biliyorum, bunca sene annelerini sevedim çocuklar. Emin'e sevgisiyle, Ethem'le Ekrem'e sevgisizliğiyle eziyet etti Mürüvvet.*" (Yaşar, 150) ifadesi

sevgisizliğin sadece bireyin içinde oluşan bir eksiklik olmadığını, aynı zamanda psikolojik bir zarar biçimi olduğunu vurgulamaktadır. Aile içinde sevgisizlik, bireyin aile ortamından kaçma arzusunu güçlendirir, çünkü aile en önemli aidiyet alanıdır. Mürüvvet Hanım, geçmişte Kâzım Baba ile yaşadığı olaylar yüzünden ne ona karşı ne de Ethem ve Ekrem’e karşı bir sevgi besleyebilmiştir. Bunun ile birlikte yaşadığı acı yüzünden sadece kocasına ve çocuklarına karşı değil, kendine karşı da bir sevgisizlik durumu ortaya çıkmıştır: “*Kocamı sevemedim ben. Evlatlarımı sevemedim. Gelinlerimi sevemedim. Torunlarımı sevemedim. Kendimi de sevemedim.*” (Yaşar, 163) ifadesi sevgisizliğin sadece aile içi ilişkileri değil, kişinin kendisiyle kurduğu ilişkiyi de bozmasını göstermektedir. Bu ifade aynı zamanda okuyucuya sevgisizliğin farkına varılması ve geçmişte yapılan hatalar yüzünden oluşan boşluklarla yüzleşmeyi yansıtmaktadır.

Hülya ise Emin’in zorla evlendirildiği kızıdır. Mürüvvet Hanım’ın zoruyla evlendirildikleri için Emin ile aralarında bir sevgi bağı bulunmamaktadır. Bu sevgisizlik sonucunda ise Hülya’da bulunduğu evlilikten kaçma arzusu ortaya çıkmıştır. “*Ben de bana dokunmasın diye saldım iyice kendimi. Yap yemek, ye yemek. Yap börek, ye börek. Yak sigara, söndür sigara. Oldum katana gibi. Çok da umurumdu.*” (Yaşar, 45) ifadesinde Hülya’nın Emin’e karşı sevgisizliğinden kaynaklanan kendine zarar verme ve kaçma arzusu görülmektedir. Kullanılan tekrarlar, hayatının monotonluğunu ve bıkkınlığını yansıtmaktadır. Bu ifadedeki “katana” benzetmesi kendi içindeki aidiyetsizlik duygusunu ve kaçma arzusunu dış dünyaya vuruşunu göstermektedir. “Çok da umurumdu” ifadesi ise kırılganlığının ve yorgunluğunun üstünü kapatmak için kullanılan bir ironidir.

Çoklu bakış açısının kullanıldığı bu yapıtta figürler kendi bölümleri geldiğinde aynı olayların kendileri üzerindeki etkileri anlatılmaktadır. Aidiyetsizlik, sevgisizlik, iletişimsizlik üçgeninin yansımaları her figürde farklı bir tepki üretirken okuyucunun olayları çok yönlü değerlendirmesi sağlanmaktadır.

2.3 Aile Baskısı

Aile baskısı, bireyin hayatını ve kimlik oluşumunu etkileyen önemli bir toplumsal faktördür. Ailenin beklentilerinin ve isteklerinin kişinin kendi isteklerinin önüne geçmesi kişinin kendi kararlarını almasına engel olur. Otoritenin ön planda olduğu ailelerde birey kabul görmek için kendisini ailenin isteklerine göre şekillendirmeye başlar.

Şermin Yaşar'ın *Söyleme Bilmesinler* adlı yapıtında aile baskısı, zamanla bireylerin aile bağlarının kopmasına zemin hazırlayan temel unsurlardan biridir. Aile içindeki baskı bireyin isteklerinin önüne geçerse kişi duygularını paylaşamaz bi hale gelir. Bu yapıtta da aile baskısı sonucunda kopuk aile bağlarının oluşması ve bireylerin kendilerini ailenin bir parçası değil, kontrol edilen bir kimse olarak görmesi anlatılmaktadır. İlk olarak yapıtta aile baskısının en net hissedildiği karakter Emin'dir. Emin, hayatı boyunca annesinin baskısı altında büyümüş bir çocuktur. Üç kardeş arasından annesi tarafından en çok değer görmesi aynı zamanda en çok baskıya maruz kalmasına sebep olmaktadır. Emin eşi Hülya ile evlendikten sonra kendi evlerine çıkmak isterken Mürüvvet Hanım bu duruma engel olmaktadır: “... bağladılar beni alt katlarına affedersin köpek bağlar gibi.” (Yaşar, 25) ifadesinde Emin'in kendisini kontrol edilen bir birey olarak görmesi vurgulanmaktadır. Bu ifadede kullanılan “köpek gibi” benzetmesi ise bu tutsaklığı simgelemektedir. Emin'in hayatı boyunca her alanda annesinin etkisini hissetmesi ise bu baskının sürekliliğini ortaya koymaktadır. “Neyi kazısam altından annem çıkıyor. İşimi kazıyorum, annem; eşimi kazıyorum, annem... Neymişsin be Mürüvvet Hanım, neymişsin sen!” (Yaşar, 28) ifadesinde Emin'in hayatının hep annesi tarafından kontrol edilmiş olması ve üzerinde bir baskı olması görülmektedir. Sadece iş hayatında değil özel hayatında da annesinin isteklerine göre yaşadığı vurgulanmaktadır. Bu ifadede kullanılan ünlem işareti Emin'in isyankar ruh halinin anlatımını derinleştirmektedir. Aynı zamanda günlük ve rahat bir dil kullanılması iç monolog tekniğini daha anlamlı hale getirmektedir. “... ben hep abiymişim, hiç çocuk olmamışım ki...”

(Yaşar, 29) ifadesi Emin'in çocukluk döneminde bile aile baskısından dolayı sürekli bir sorumluluk hissi taşımasını ve kendi kimliğini yaşayamamasını göstermektedir. Cümlelerin sonunda kullanılan üç nokta Emin'in üzgün halini ve tamamlanmamışlığını okuyucuya yansıtmaktadır. Benzer şekilde “*“Öğretmen ol, öğretmen olmazsan sana hakkımı helal etmem” dedi.*” “*“Bu kızla evlenmezsen sana hakkımı helal etmem” dedi.*” “*“Bizimle oturmazsanız hakkımı helal etmem” dedi mi demedi mi?”*” (Yaşar, 30) ifadelerinde anne figürünün Emin üzerinde kurduğu baskı bir tehdit algısı ile görülmektedir. Her cümlesinde “hakkımı helal etmem” ifadesinin tekrarı, Emin'in kabul görmek için annesinin isteklerine boyun eğmek zorunda bırakıldığını göstermektedir. Sevgi yerine baskı ile büyüyen bu ailede Emin gittikçe yabancılaşmaya başlamıştır.

Aile baskısı bu ailede sadece Emin'de değil, diğer kardeşler olan Ethem ve Ekrem'de de görülmektedir. Mürüvvet Hanım Emin'i evlendirdikten sonra Ethem'e de aynısını yapmaktadır. Nurten karakteri ise Ethem'in evlendirileceği kızıdır. Nurten dini bütün bir ailede büyümüş, her gece sevdikleri ve ailesi için dua eden bir karakterdir, ama bir bacağı topaldır. Ethem ile Nurten acele bir şekilde tanıştıktan sonra Mürüvvet Hanım hemen evlenme kararı almıştır. “*“Anne bu kız topal” bile diyemedi.*” (Yaşar, 39) ifadesi bireyin aile baskısından dolayı kendi hayatı ile ilgili karar alamamasını göstermektedir. Ethem'in zorla evlendirildiği kız hakkındaki düşüncelerini bile dile getirememesi aile içinde anne figürünün otoriter tavrının ne kadar güçlü olduğunu yansıtmaktadır. Ekrem ise en küçük kardeş olduğundan abilerinin zorunda bırakıldıkları evlilikleri görmekte ve buna karşı önlem alma çabasıdadır. “*Az zaman kalmıştı, bana da aynısını yaparlar diye, Sevgi'yi kaçırdım.*” (Yaşar, 39) ifadesi baskıcı bir aile karşısında Ekrem'in evlenmek gibi hayatında önemli bir yere sahip olan kararı bile acele ve korku içinde alması görülmektedir. Ekrem, annesinin kendisini de istemediği bir evliliğe sürükleyeceğini anladığı için Sevgi'yi kaçırmayı tek kaçış yolu olarak

görmektedir. Bu durum ise aile içinde kararları çoğu zaman aile otoritesinin verdiğini ve bireylerin kendi isteklerini yerine getiremediklerini yansıtmaktadır.

İkinci olarak, aile baskısı Sevgi karakterinde de hissedilmektedir. Sevgi, Ekrem'in evlendiği kadındır ve diğer kadınlara kıyasla Ekrem'i gerçekten sevmektedir. Sevgi'nin hayatı ise kendi isteklerine göre değil, babasının ve Ekrem'in isteklerine göre şekillenmektedir: *"Benim ne yapacağıma ya babam karar veriyor ya Ekrem. Bana sen ne istiyorsun diye soran yok."* (Yaşar, 53) ifadesinde Sevgi'nin hayatının da babası ve kocası tarafından yönetilmesi ve kendi kararlarını verememesi görülmektedir. Bu durumun temel sebebi ise Sevgi'nin kendi benliği olmaması ve insanlara göre yaşamaya çok açık bir insan olmasıdır.

Aile baskısı sadece çocuklarda değil, Mürüvvet Hanım'ın eşi üzerinde kurduğu otorite olarak da görülmektedir. Kitabın sonlarına doğru öğrendiğimiz üzere Ethem Kazım Baba'nın başka bir kadından sahip olduğu ama Mürüvvet Hanım'ın bakmak zorunda kaldığı çocuktur. Bu sebepten de Mürüvvet Hanım yaşamı boyunca hem Ethem'i sevmekte zorluk çekmiş, hem de Kâzım Baba'ya bu konuda baskı yapmıştır: *"Ethem'i severken sevmemeyi öğrendim ben. Mürüvvet öğretti."* *"... bir Emin'i sevdim. Bir ona müsaade çıktı Mürüvvet'ten çünkü."* (Yaşar, 113) ifadesi ile aile içi sevgisizlik duvarlarının örülüşünün asıl sebepleri açıklanmaktadır.

Yapıtta aile baskısı sadece bireyin özgürlüğünü sınırlandıran bir etmen değil aynı zamanda aileden kopmasına ve aidiyetsizlik duygusunun artmasına sebep olan bir etmen olarak yansıtılmaktadır.

2.4 Varoluş Gösterememe

Bireylerin kendi kimliklerini ifade edebilmesi ve kendilerini tanıyabilmesi için gerekli olan en önemli unsur bir varoluş gösterebilmektir. Eğer birey yaşamı boyunca bir

kimlik edinememiş ya da kendi isteklerine göre yaşayamamış ise bir varoluş göstermekte zorluk çeker. Bu durumda varoluş gösteremeyen birey yaşamını başkalarının beklentileri doğrultusunda yaşadığında bir boşluk hissi yaşayabilir. Bu boşluk da bireyin hem kendisine hem de içinde bulunduğu aile ya da topluma karşı yabancılaşmasına neden olmasının yanında aidiyetsizlik duygusunu ve kaçma arzusunu güçlendirir.

Bu yapıtta ise varoluş göstermekte en çok zorluk çeken karakter Ethem'dir. Yaşamı boyunca ne annesinden ne babasından sevgi görmesi, kardeşleri ve karısı ile yabancı olması kendi varoluşunu oluşturmaya da engel olmuştur. *“Şu hayatta annem yok, babam yok, karım yok, kardeşim yok... Bunca yokluk içinde var olmaya çalışıyorum.”* (Yaşar, 68) ifadesi Ethem'in aile ilişkilerinin kopmasını ve kendi varlık hissini zorlaştırmasını göstermektedir. İfadede belirtilen aile üyelerinin hepsinin aslında Ethem'in hayatında olması ama yoklarmış gibi gösterilmesi de varoluş sıkıntısından kaynaklanan kopuk aile bağlarını yansıtmaktadır. Benzer şekilde ailede var olamayan Ethem, *“Hiçbir yere ait hissedemiyorum kendimi. Hiçbir eve, hiçbir aileye, hiçbir topluluğa.”* (Yaşar, 120) ifadesi ile sadece aile bireylerinden değil, sosyal yapılardan da bir kopuş yaşadığını göstermektedir. Bu ifadede “hiçbir” kelimesinin tekrarı, Ethem'in sadece tek bir çevreye değil, tüm sosyal yapılara karşı yabancılaşmasını vurgulamaktadır. Ev, aile ve topluluk gibi bireyin bir varoluş göstermesi açısından önemli olan alanların sıralanması ise Ethem'in bu alanların hiçbirinde kendisini var edemediğini göstermektedir.

Kendi varoluşunu gösterememesi zamanla Ethem'de bir kaçma arzusu yaratmıştır: *“Kendimin içinden çıkıp gidemiyorum. Bedenim ruhumun betonu gibi, çık içinden çıkabilirsen.”* (Yaşar, 13) ifadesi Ethem'in içinde oluşan sıkışmışlık duygusunu yansıtmaktadır. Kendinden kaçamaması, varoluş gösterememe sorununun dış dünyadan değil kendinden kaynaklı olduğunu göstermektedir. “Bedenim ruhumun betonu gibi” benzetmesi Ethem'in ruhsal olarak sıkışmışlığını ve özgür olmamasını vurgulamaktadır. “Beton” simgesi

ise sertliği, ağırlığı ve hareket edememe durumunu yansıtmaktadır. Aynı şekilde “*Temiz bir kurtuluş olur. Nurten yok, çocuklar yok, ev yok, babam yok, abim yok, Ekrem yok, dükkan yok, ben bile yokum...*” (Yaşar, 17) ifadesi Ethem’in varoluş gösterememesinden kaynaklanan kaçma arzusunu göstermektedir. “Yok” kelimesinin tekrarı Ethem’in hayatındaki olamayan tüm ilişkilerini silme isteğini yansıtırken “yok”luk durumunu derinleştirmektedir. “*Her şeyden, herkesten kaçmanın soluklanacak bir durağı var, ama kendinden kaçıyorsan durmadan kaçıyorsun, durduğun, dinlendiğin bir an bile olmuyor. şunca senedir yaptığım bundan başka bir şey değildi. Kendimi yarım hissediyordum. Yarım yamalak... Bu yarımliğı hatırlamamak için üstünü örtüyordum kendimin. Görünmez olana kadar.*” (Yaşar, 198) ifadesi Ethem’in varoluş gösterememesini ve bu durumun yarattığı içsel çatışmayı ve kendi benliğinden kaçma arzusunu göstermektedir. Ethem’in sürekli “kendinden kaçığını” söylemesi varoluş gösteremediği için hayatı boyunca bir eksiklik hissettiğini yansıtmaktadır. Bu durum ise “kendimi yarım hissediyorum” cümlesi ile somutlaştırılmaktadır. “Yarım” sözcüğünün tekrar edilmesi bu eksiklik duygusunun derinliğini vurgulamaktadır. Bu eksiklik hissini bastırmak için Ethem’in kendinden kaçması kendisi ile yüzleşme korkusunu yansıtmaktadır. Bu bağlamda Ethem’in varoluş gösterememesinin aidiyet duygusunu zayıflattığını ve hem kendi iç dünyasında hem de sosyal ilişkilerde bir kopukluk yaşadığını göstermektedir.

Yapıtta Ethem’e benzer olarak Ekrem’in de varoluş sıkıntısından kaynaklanan bir kaçma arzusu olduğu görülmektedir. Ekrem ailenin en küçük çocuğudur ve kendisinden önce kardeşlerinin hayatlarının ailesi tarafından kontrol edildiğini ve sonucunda onların bir benlik oluşturamadıklarını görmüştür. Bunların farkında olan karakter ise kendi hayatını ailesi ona karışmadan şekillendirmiştir. Aile içi sıkıntılar karışısında ise kendini geride tutmayı öğrenmiştir: “*Al eline bir kitap, çekil kenara. Kavgamı var, gürültümü var, hiç karışma...*

Resmen sınıştım aradan.” (Yaşar, 38). Aile içindeki sıkıntılar karşısında kendini ifade etmek yerine kitaplara sığınarak kaçmayı tercih etmesi görülmektedir.

Yapıtta varoluş gösterememe, bireyin hem kendisinden hem de çevresinden uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu uzaklaşma ise bireyin aidiyetsizlik duygusunu güçlendirmektedir. Bireyin varoluşunu yansıtamadığı zaman kendisini hiçbir yere ait hissedemediği vurgulanmaktadır.

3. SONUÇ

Şermin Yaşar’ın *Söyleme Bilmesinler* adlı yapıtı incelendiğinde aidiyetsizlik kavramının bireylerin aile ilişkileri, iletişim biçimleri ve bireyin varoluşu ile ilişkili olduğu görülmektedir. Yapıt boyunca ailedeki bireylerin yaşadığı iletişimsizlik, sevgisizlik, aile baskısı ve varoluş sorunsalı aidiyetsizliğin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan temel sebepler olarak görülmüştür. Bu yapıt ile ilgili yapılan araştırmalar daha çok tema ve karakter analizi ile ilgili olup bu tez yapılan çalışmalara kat çıkılarak yapıtı aidiyetsizlik teması üzerinden incelemiştir.

Aidiyetsizlik teması *Aidiyetsizlik İzleğinde Neden-Sonuç Bağı* olmak üzere bir kısımda incelenmiştir. Yapıttaki figürlerin yapıt boyunca yaşadıkları aidiyetsizlik duygusunun nedenleri ve sonuçlarının anlaşılması üzerine bu duyguyu ve dolayısıyla içinde bulundukları aidiyetsizlik durumunu yaratan etmenler incelenmiştir. Öncelikle insan ilişkilerinin temelini oluşturan iletişimin eksik olması ve aidiyet duygusu ele alınmıştır. Aile içinde bireylerin iletişim içinde olmaması duyguların ifade edilmesini engeller ve bireyin içine kapanmasına yol açar. Bunun sonucunda ise bireyler fiziksel olarak aynı yerde bulunsa bile duygusal olarak birbirlerine yabancı kalır. Bireylerin aile içindeki iletişimsizliği onların kendilerini aileye ve topluma ait hissetmemelerine sebep olmuştur. Ardından figürlerin aile içindeki sevgisizliği incelenmiş ve aile bağlarının zayıflaması, kaçma arzularının ve aidiyetsizlik

hislerinin artmasına sebep olduğu görülmüştür. Sevginin eşit ve koşulsuz bir şekilde olmaması, bireylerin aile içinde kendilerini yabancı hissetmelerine sebep olmuştur. Yazar birinci tekil kişi anlatımına başvurmuş ve anlatımda çoklu bakış açısı kullanarak her bir karakterin iç dünyasını ortaya çıkarmıştır. İç monologlar karakterlerin dış dünyaya aktaramadıkları düşünceleri ve duyguları okura aktarmak için kullanılmıştır ve okurun karakterleri daha iyi anlamasına yardımcı olmuştur. Bu monologlardaki soru cümleleri ise karakterlerin kendilerini sorgulamalarını yansıtmıştır. Aile baskısı ise karakterlerin kendi yaşamlarında söz sahibi olmamasına yol açarak aile bağlarının kopmasına ve aidiyetsizlik duygusunun artmasına sebep olmuştur. Varoluş gösterememek başlığında ise karakterlerin kimliklerini ifade edememeleri ve sonucunda kaçma arzusu ve aidiyetsizlik hislerinin artması görülmüştür.

Yazar, her bir karakterin yaşadığı içsel çatışmaları ve aile bağlarındaki kopuklukları anlatarak bireyin aidiyet duygusunu hissedebilmesi için yalnızca fiziksel bir çevreye değil, aynı zamanda anlayış, sevgi ve kabul gördüğü bir ortama ihtiyaç duyduğunu gösterir.

4. KAYNAKÇA

Article_____

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kendini Gerçekleştirme Basamağında Gizil Yetenekler Gizem Sebahat ÇOBAN. 2021.

furkan. "Aile İlişkilerinde Güç, Sevgi ve Aidiyet Üçgeni." Kampus Samsun Dergisi, 3 Aug. 2025, kampus.samsun.edu.tr/aile-iliskilerinde-guc-sevgi-ve-aidiyet-ucgeni/.

Şermin Yaşar. Söyleme Bilmesinler. Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret
A.Ş, Doğan Kitap, 1 Aralık 2023.